

Stark Gabriella Mária

PEDAGÓGUSKÉPZÉS ROMÁNIÁBAN: A PEDAGÓGIAI LÍCEUMI OKLEVÉLTŐL A BOLOGNAI MA/MSC OKLEVÉLIG

Tanulmányunk célja a folyamatosan változó romániai pedagógusképzési rendszer komplex, többszemponútú elemzése a Bologna-folyamathoz és európai irányvonalakhoz való igazodás átmeneti időszakában. Dokumentumelemzés módszerével a romániai közoktatási és felsőoktatási törvényeket, jogszabályokat elemezzük, kiemelve azokat a változásokat, melyeket az 1/2011-es oktatási törvény eszközölt a közoktatás és felsőoktatás terén, s kiemelten a pedagógusképzés területén. Rávilágítunk arra, hogy Romániában a más európai országok pedagógusképzési gyakorlatához hasonló folyamatok figyelhetők meg, a helyi folyamat jellemzője a határozatlanság, halasztások és a látszólagos visszalépés.

A KÖZOKTATÁS PEDAGÓGUSAI: AZ ÓVODAI TANÁRTÓL A KÖZÉPISKOLAI TANÁRIG

A jelenlegi romániai oktatási rendszerben egységesen „tanár” elnevezéssel illetjük a közoktatásban dolgozó pedagógusokat, ám minden iskolaszervezet szerinti szakasznak megvan a saját tanárkategóriája. A középiskolai és általános iskolai (V-VIII.)¹ osztályokat oktató tanárok mellett az óvodai és

¹ A román oktatási rendszerben az alsó középfokot, vagyis V-VIII. osztályt gimnáziumnak nevezik (ebben különbözik a magyar oktatási rendszertől), azokat az iskolákat, amelyek e korosztályt beiskolázzák, a 2012/2013-as tanévtől kezdődően átnevezték gimnáziumi iskoláknak. Az oktatási intézmény elnevezése mindig a legmagasabb oktatási szint szerint történik: ha gimnáziumi és líceumi/középiskolai tagozattal is rendelkezik, akkor líceum lesz a neve.

elemi oktatásban dolgozó pedagógusok egy szűkebb rétegét is megilleti a „tanár”² cím, s az ezzel járó bérkategóriába való besorolás is,³ mégpedig azokat, akik egyetemi oklevelet szereztek. A középfokú, illetve főiskolai végzettségű tanítók és óvodapedagógusok 2018-ig kaptak haladékot, hogy megszerezzék az egyetemi végzettséget (92/2012 sürgősségi kormányrendelet, VI. §), így várhatóan 2018-tól már csak egyetemi végzettségű tanárok oktatnak majd a közoktatási rendszer minden képzési szintjén.

PEDAGÓGUSKÉPZÉSI KÖRKÉP

A pedagógusképzés nagyon változatos körképet mutat, számos oktatási szinten és oktatási intézményben lehet pedagógusi diplomát szerezni. A különböző szinteken megvalósuló pedagógusképzést Szabó modellje alapján vizsgáljuk, aki a pedagógusképzés tanulmányozásában három változócsoporthot emel ki: (1) kontextusváltozók (alternatív rekrutáció, tanári alkalmazás nemzetközi változatai, előmenetel, belső mobilitás, karrierlehetőségek, nők és a tanári professzió); (2) intézményi változók: képzési szint emelése, változatok a képzés időtartamára, profilbővítés; (3) tartalmi változók: tanári professziót alkotó részterületek arányai, kombinációi, egységes pedagógiai képesítési követelmények, nemzeti alaptanterv versus szakosítási struktúra, új tantárgyak és új szakok a képzésben (Szabó L. T. 1998: 14–15).

A romániai sajátosságokat elemezve különbséget kell tennünk az óvodapedagógusok és tanítók⁴ képzése, valamint a középfok alsó szakaszában

² Barabási (2009: 115–117) az *elemi iskolai tanár/óvodai tanár* kifejezést javasolja az óvodai és elemi oktatás pedagógusai számára, bár véleménye szerint ez a kifejezés hosszútávon a tanító/óvónő kifejezés elévüléséhez vezethet, ugyanakkor fogalomzavart is okozhat, összetéveszthető például az elemi iskolában tanító szaktanárral. A román szakterminológia különböző kifejezéseket használ a középfokú végzettségű óvónőre (*educator*) és tanítóra (*învățător*), a főiskolai végzettségűre (*instituteur*), valamint az egyetemi végzettségűre (*profesor*). A magyar szakterminológia egyelőre nem differenciál élesen, egységesen óvodapedagógusnak/tanítónak nevezi a különböző végzettségű és besorolású pedagógusokat.

³ Például a tanítók alapfizetése függ a végzettségtől (középiskola, főiskola, egyetem) és a pedagógiai fokozattól. Így a középiskolai végzettséggel rendelkező tanító alapbére 838 lej és 1064 lej között mozog, míg az az egyetemet végzettek esetében 981 lej és 1393 lej közé tehető az alapbér (Szabó B. et al 2013: 118).

⁴ Class teacher, Lehrer, instituteur (Szabó L. T. 2009: 151).

(gimnáziumban),⁵ illetve felső szakaszában (liceumban vagy szakiskolában)⁶ tanító tanárok képzése között. A továbbiakban e két alcsoport képzését külön tárgyaljuk.

ÓVODAPEDAGÓGUS- ÉS TANÍTÓKÉPZÉS

Az óvodapedagógus- és tanítóképzés különböző formában és szinteken valósult meg Romániában: beszélhetünk középfokú, főiskolai, posztsekundér (posztliceális), valamint egyetemi szintű óvodapedagógus- és tanítóképzésről, e különböző szintű képzések részben egyidejűleg jelen vannak a képzési kínálatban; a különböző végzettségű óvodapedagógusok és tanítók is egyidejűleg vannak alkalmazva az oktatási intézményekben.

a) Középfokú óvodapedagógus- és tanítóképzés

A *középfokú* négy vagy öt éves *képzésnek* nagy hagyománya van a romániai közoktatásban, a nagynevű pedagógiai liceumok/középfokú iskolák (Nagyvárad, Nagyenyed, Máramarossziget, Székelyudvarhely, stb.) viszonyítási alapot jelentenek a köztudatban a pedagógusi szakma megítélésében. Fóris-Ferenczi (2007: 55) szerint Romániában az óvodapedagógus- és a tanítóképzés hagyományosan középszintű. Eme erősen gyökerező hagyomány miatt nehezen tűnik el a képzési palettáról. A folyamatos megszüntetési törekvések ellenére még jelenleg is működnek középfokú tanítóképzők, de már veszítettek színvonalukból, s inkább csak előkészítő intézményként szolgálnak az egyetemi szintű pedagógusképzés számára. Az oktatási törvény (236/2 §) megszüntette a középfokú pedagógusképzést, az 5347/2011-es minisztériumi rendelet (1/4 §) megerősítette, hogy 2012/2013-tól a pedagógiai liceumok nem indíthatnak óvodapedagógus- és tanítóképző osztályt, s átalakította ezeket az intézményeket csecsemőgondozókat képző intézménnyé. Ám a 92/2012-es sürgősségi kormányrendelet újra hatályba helyezte ezeket az intézményeket: már nem csak csecsemőgondozási szakembereket képeznek, hanem újra képezhetnek ideiglenesen középfokú végzettségű tanítókat és óvodapedagógusokat (92/2012 sürgősségi kormányrendelet, I/11 §). Ez is igazolja az oktatási rendszer megújítási törekvéseit általában jellemző hezitálást, visszalépést. A sürgősségi rendelet VI. § szerint a közoktatási

---

⁵ Lásd 1. lábjegyzet.

⁶ Secondary school teacher, Studienrat, professeur (Szabó L. T. 2009: 151).

rendszer „tagjai” tovább dolgozhatnak óvodában, iskolában a már betöltött állásukban, azzal a feltétellel, hogy legkésőbb hat éven belül megszerzik egyetemi oklevelüket. Az I/12-es § kiegészíti az oktatási törvényt, miszerint 2018-ig szerepelhet a (középfokú végzettségű) óvónő megnevezés is a státuszban, az I/13-as § pedig 2018-ig lehetővé teszi a középfokú végzettségű tanító alkalmazását a rendszerben.

b) Posztliceális óvodapedagógus- és tanítóképzés

A kétéves időtartamú *posztliceális képzés* rövid ideig gazdagította a romániai képzési kínálatot, az 1989-es politikai fordulat következtében átmene-ti jelleggel működött egy-két évig a nagy pedagógushiány csökkentésére (Szabó K. A. 2006), jelenleg már nincs ilyen képzési forma, az ilyen oklevéllel rendelkező pedagógusokat ugyanazok a jogok illetik meg, mint a középfokú pedagógusoklevéllel rendelkezőket.

c) Főiskolai óvodapedagógus- és tanítóképzés

A 84/1995-ös Oktatási Törvény lehetővé tette az óvodapedagógus- és tanítóképzés felsőfokú megszervezését állami egyetemeken. Először 1998-ban létesítenek román tannyelvű kihelyezett tanítóképző főiskolai tagozatot Beszterce-Nasszódon a Babeş-Bolyai Tudományegyetem keretében, majd 1999-ben magyar nyelven is alakul egyetemi kollégium (tanítóképző főiskola) Kézdivásárhelyen, Kolozsváron, Nagyenyeden, Szatmárnémetiben, Székelyudvarhelyen, majd 2001-től Marosvásárhelyen (Bura 2008: 168; Fóris-Ferenczi 2007: 55). Általában a már nagy hagyománnyal rendelkező pedagógiai líceumok keretén belül indultak a képzési szint emelésével a tanítóképző főiskolák. Ezek a főiskolák a különböző egyetemek Pszichológia és Neveléstudományok Karaihoz tartoztak, rövid távú (hároméves)⁷ *főiskolai képzésként* valósultak meg egy nemzetközileg kevésbé elterjedt modell szerint, eleinte hármas képesítéssel⁸ (Keller 2004: 450). A főiskolai oklevél feljogosította a végzetteket arra is, hogy angolt vagy franciát tanítsanak elemi szinten, illetve az alsó középfok első két évfolyamán (V., VI. osztály). A többszakos képzés és a képzési szintek (főiskolai, illetve egyetemi vég-

---

⁷ A főiskolai képzések ebben az időszakban 3 évesek voltak, rövid távú képzésnek számítottak, a hosszú időtartamú egyetemi képzések pedig 4-6 évesek voltak.

⁸ tanító-óvodapedagógus-idegen nyelv oktató; tanító-óvodapedagógus-rajz oktató; tanító-óvodapedagógus-testnevelés oktató; tanító-óvodapedagógus-zene oktató. A több képesítés bevezetése jó példája a profilbővítésnek.

zettségű nyelvtanár) tagolásának szándéka eredetileg tehát összefüggésbe került az iskolaszervezet módosításával, valamint a nulladik, iskolaelőkészítő évnél a tanítók hatáskörébe utalásával. A 2000-es kormányváltást követően azonban a szaktárca az előző időszakban elinduló fejlesztési folyamatokat többnyire leállította. Ennek aztán több regressziós következménye is volt. A főiskolai szintű nyelvtanári végzettséggel nem lehetett elhelyezkedni az oktatási rendszerben, nem volt hasznosítható, ugyanakkor tantervileg is túlterheltséget jelentett a három szak három évfolyamba zsúfolása. Ennek következtében a főiskolákon megszűnt a hármas szakképzés, és kettős képesítés maradt: óvodapedagógusi, illetve a tanítói képesítés nyújtása egyidejűleg (Fóris-Ferenczi 2007: 55-56). Ez a főiskolai képzés a párhuzamos képzési modellre épül, azaz a teljes képzési időben együtt halad a szaktudományi, a szaktárgyi és az embertudományi felkészítés (vö. Szabó L. T. 1998: 137).

A képzési szint növelése, felsőfokúvá válása az elemzők szerint nem járt együtt a képzés tartalmának, színvonalának egyértelmű javulásával (Péter 2004). Péntek szerint ebben az időszakban a tanítóképzés teljesen anarchikus (többek között távoktatásban, levelező tagozaton, gimnáziumi és felsőoktatási szinten, egy- és két szakos rendszerben, összesen hét városban és tíz intézményben folyik a képzés), a bőség zavarában éppen a lényeg sikkad el: az óvónők és tanítók alapos felkészítése a legigényesebb pedagógusi pályára (Péntek 2004).

d) Egyetemi szintű óvodapedagógus- és tanítóképzés: a bolognai többlépcsős képzési rendszer

A főiskolai szintű óvodapedagógus- és tanítóképzés utolsó évfolyama 2004-ben indult, így a 2007-ben végzett generáció kapott utoljára főiskolai oklevelet. 2005-től, a Bologna-folyamat romániai bevezetésétől átvette helyét az *egyetemi szintű képzés* (288/2004-es Felsőoktatási Törvény). A Bologna-folyamatra az óvodapedagógus- és tanítóképzés intézményi szintű válaszai jelennek meg, intézményi és tartalmi változások egyaránt nyomon követhetők (vö. Szabó L. T. 1998: 14–15).

Az intézményi változások közül a képzési szint még magasabbra emelését említjük meg (főiskolából egyetem), az időtartam változatlan maradt (szintén három év). A bolognai többlépcsős képzési rendszer bevezetésével az óvodapedagógus- és tanítóképzés időtartama azonossá vált a többi szak alapképzésével. A képzések továbbra is a Pszichológia és Neveléstudományok Karhoz tartoznak óvodai és elemi oktatás pedagógiája szak elneve-

zéssel; a végzősök óvodai és elemi oktatás pedagógiája szakosodást igazoló BA fokozatú egyetemi oklevelet szereznek, illetve az egyetemi oklevél alapján alkalmazáskor tanári besorolást kapnak. Az egyetemi szintű oklevél feljogosítja a végzősöket a többlépcsős bolognai képzési rendszer második ciklusába való belépésre, vagyis a mesterképzésre való jelentkezésre is (Bura 2008: 168–169). Az óvodapedagógus- és tanítóképzés intézményi változása tartalmi változásokkal járt együtt (Szabó–Thalmeiner 2010: 37–38); megnőtt a pedagógiai-pszichológiai tárgyak aránya (31%-ról 45.8%-ra emelkedett), az egységes pedagógiai gyakorlat helyét átvette a gyakorlat műveltségi területek szerinti megszervezése. A tartalmi változások többek között a neveléstudományi jellegű tárgyak skálájának gazdagodását jelentették, amelyet a Bologna-folyamat pozitívumaként is tekinthetünk, viszont a gyakorlati képzés átszervezése negatívumként említhető meg (Barabási 2007: 20). E tartalmi változásokban nyomon követhető a képzési programok harmonizálásának törekvése a képzés tartalmát illetően, a Szabó L. T. (1998: 38) által kiemelt képzési területek (szaktudomány, tanári mesterség stúdiumai, szakmódszertan, iskolai/intézményi gyakorlat) időarányaiban is. A főiskolai óvodapedagógus- és tanítóképzés párhuzamos képzési modellje az egyetemi szintre emelt képzésben továbbra is megmarad.

A bolognai képzési struktúra elvei közé tartozik az átjárhatóság, ám az átalakított képzési rendszerben nem maradt meg tartósan az átjárhatóság a régi főiskolai és új egyetemi képzési forma között. Az átjárhatóság elvének alkalmazása következtében az óvodai és elemi oktatás pedagógiája szak első három féléve azonossá vált a pedagógia BA szakéval, ugyanakkor a bolognai többlépcsős képzés bevezetésének kezdetén a főiskolát végzettek számára lehetőség nyílt egy éves kiegészítő képzés révén megszerezni az egyetemi oklevelet, és ezáltal akár belépni a többlépcsős képzési rendszer második szakaszába, a mesterképzésbe. Az 1/2011-es oktatási törvény megszüntette ezt a lehetőséget, a főiskolai végzettségű pedagógusok már csak úgy szerezhetnek egyetemi oklevelet, ha elvégzik újra a teljes alapképzést. Ezáltal számos pedagógus elől elzáródik a lehetőség a mesterképzésre való jelentkezéshez, mert a teljes három éves alapképzést kevesebben fogják vállalni. Ha egy főiskolai végzettségű tanító/óvónő előtte pedagógiai líceumot is végzett, s most egyetemi oklevelet is szeretne, akkor már a harmadik – szinte azonos szakmai kompetenciákat adó – oklevelét szerezné meg.

Mi újat nyújthat az egyetemi szintű óvodapedagógus- és tanítóképzés olyan felnőtteknek, aki már a harmadik majdnem azonos oklevelét szerzi

meg? A pedagógiai liceumban elsajátította a szakma alapjait, aztán beiratkozott főiskolára, kiegészítő évet végzett az egyetemi oklevél megszerzése érdekében, vagy netán most fog beiratkozni az alapképzésre (azzal a távlati céllal, hogy mesterképzésre iratkozhasson – megszerezve a negyedik oklevelet)? Elgondolkodtató, hogy milyen az óvodapedagógus- és tanítóképzés egyéni és társadalmi megtérülési rátája⁹, ha egy szakmai elhelyezkedés lehetőségét adó oklevél megszerzéséhez háromszoros tőkebefektetésre van szükség? Az oktatáspolitikai döntések meghozatalakor érdemes lenne figyelembe venni az egyes képzések megtérülési rátáit is.

A képzési struktúra változásainak bemutatásakor ki kell emelnünk, hogy a romániai pedagógusképzési rendszer változása nem állt meg a bolognai folyamat bevezetése által indukált változásnál, a 2011-től életbe lépő oktatási törvény is jelentős változásokat hozott e téren. E változásokat együttesen fogjuk bemutatni az óvodapedagógus- és tanítóképzésre, illetve tanárképzésre vonatkozóan.

TANÁRKÉPZÉS

A *tanárképzésnek* korábban a tanárképző főiskolák voltak az intézményei, s az egyetemen is bizonyos szakok eleve tanárképző szakoknak számítottak: bölcsész, matematika, földrajz, stb. A szakmai képzéssel párhuzamosan folyt a tanárképzés, többcsatornás rendszerben és kötelező jelleggel. A tanárképző főiskolák (3 év) rövid távú képzésnek számítottak, az egyetemen megszerzett tanári diploma (4-6 év) hosszú távú képzésnek számított.

Az 1989-es rendszerváltozással megkezdődött a tanárképző főiskolák egyetemekbe történő integrálása Romániában is (Szlovénia mellett), így a tanárképző főiskola és a tanárképzést is folytató egyetem szervezeti különállása kezdett eltűnni (Szabó L. T. 2009: 159). A tanítóképzés főiskolai szintre emeléséhez hasonló jelentős változás a tanárképzésben nem volt nyomon követhető (Birta-Székely 2012). Murvai (1999: 183) szerint Romániában a tudósképzés még nem vált el a tanárképzéstől. A tudományegyetemmé válás törekvései következtében periférikussá vált a tanárképzés; kétfázisúvá vált (Szabó-Thalmeiner 2009: 151), mivel a törvények értelmében az egyetemi tudományos képzés elvégzé-

---

⁹ Az a hányados, amely az oktatási ráfordítások jelenértéke és az oktatás eredményeként várható hozamok jelenértéke között képezhető (Polónyi 2004: 5)

se már nem jogosította fel a pedagógusjelöltet a szakma gyakorlására. A tanári képesítést különálló modulként lehetett elvégezni. Vagyis a tanárképzésben a követő modellt fedezzük fel, ugyanis a szaktudományi, szaktárgyi felkészítést követi a viszonylag rövid képzési időre összesűritett elméleti és gyakorlati embertudományi képzés (Szabó L. T. 1998:137). Az első tanárképző intézetek, ahol ezt a pedagógiai modult el lehetett végezni, 1996-ban létesültek. A tanárképzési modulok tanterveit 1998-ban, 2001-ben és 2003-ban folyamatosan átalakították, megújították. 2001-ben reprezentatív volt a tanárképzés számára a pedagógusok alap- és továbbképzési stratégiájának kidolgozása. A következő jelentős átalakulást a Bologna-folyamat jelentette, 2005-ben kidolgozták, majd 2008-ban átdolgozták az alap- és mesterképzéshez kapcsolódó kétszintű pedagógiai modult a 4316/2008-as minisztériumi rendelet révén (Șerbănescu 2011).

A kétszintű pedagógiai modul felépítése:

I. szint (alapozó szakasz): 30 kredit megszerzése pedagógiai-pszichológiai és szakmódszertani tárgyakból. Általános iskolai tanári képesítést nyújt.

II. szint (elmélyítő szakasz): az előző 30 kredithez még legalább 30 kreditet kell megszerezni pedagógiai-pszichológiai és szakmódszertani tárgyakból. Középiskolai tanári képesítést nyújt, illetve feljogosít posztliceális és egyetemi oktatásban való elhelyezkedésre.

Birta-Székely (2012: 124) felhívja a figyelmet a tanárképzés futószalag jellegére: a felsőoktatási expanzió következtében a sok önköltséges helyen egyre többen szereznek tanári oklevelet.

A 2011-ben életbe lépő oktatási törvény már a többlépcsős képzés második szintjére helyezte át a tanári képesítés megszerzését.

A PEDAGÓGUSKÉPZÉS AKTUÁLIS VÁLTOZÁSAI

Az 1/2011-es oktatási törvény jelentős változásokat hozott az oktatási rendszer egészére; az új törvény a felsőoktatást és a pedagógusképzést is jelentősen átalakította. A pedagógusképzést érintő jelentősebb változások közül a pedagógusi életpálya modell átalakítását kell kiemelnünk. Az oktatási törvény *pedagógus életpálya modellje* szerint 3 év alapképzés, 2 év mesterképzés és 1 év gyakornoki idő alkotja a pedagógusképzés szerkezetét

(Oktatási törvény, 236/1. §). A hároméves időtartamú elméleti szakterületi alapképzés kizárólag egyetemeken történhet, akkreditált programok keretében, és a pedagógusi pályára készülők számára kötelezővé válik az MA fokozat megszerzése is egy tanári MA¹⁰ formájában (Oktatási törvény, 236, 238. §). A bolognai lépcsőzetes képzési rendszer első és második fokozatának megszerzése mellett a pedagógusi pálya követelményévé vált az egy tanévnyi gyakornoki idő végzése is egy oktatási intézményben mentortanár vezetése alatt.

A 2011-es oktatási törvény előírásai értelmében a közeljövőben csak felsőfokú végzettséggel lehetett volna óvodában/iskolában tanítani óvodai / elemi oktatási tanár státuszban, kivételt csak a bölcsődei gondozók képeztek volna, akiket a korábban már megemlített a pedagógiai liceumok képeznek (Oktatási törvény, 236/2. §). A 92/2012-es sürgősségi kormányrendelet értelmében 6 év türelmi időt kaphatnak a felsőfokú végzettséggel még nem rendelkező pedagógusok, hogy kiegészíthetve képzésüket megszerezhessék a felsőfokú végzettséget.

Az 1/2011-es oktatási törvény 248/3-as §-e kilátásba helyezte az óvodai/elemi iskolai tanári státusz megszerzésének lehetőségét kiegészítő tanulmányok elvégzése nélkül, mégpedig a formális, nonformális vagy informális módon megszerzett szakmai kompetenciák elismerése és egyenértékűsítése révén, hogy a középfokú vagy főiskolai végzettségű pedagógusok is megkaphassák az óvodai/elemi iskolai tanári státuszt, mely amúgy az egyetemi végzettséggel járna együtt. Az 5484/2011-es rendelet a középfokú végzettségű pedagógusok számára tette lehetővé a tanári besorolás megszerzését, az 5553/2011-es rendelet pedig a főiskolai okleveleket minősítette át és egyenértékűsítette a bolognai többlépcsős képzési rendszer első fokozatával. Mivel az oklevelek átminősítése bizonyos szakmai feltételekhez kötődött, csak a pedagógusok egy szűkebb csoportja részesülhetett az oklevelek átminősítésében, a többi pedagógus számára az a lehetőség maradt, hogy formális módon megszerezze meg a tanári státuszhoz szükséges végzettséget. A BA (majd a későbbiekben az MA) végzettség megszerzésének szükségessége a dolgozó felnőttek mint

¹⁰ Románia képzési struktúrája három MA típust különít el (Oktatási törvény, 154.§, 789/2011-es kormányrendelet): (1) *tanári/didaktikai MA* – a pedagógusi szakmához, csak nappali tagozaton; (2) *szakmai MA* – a szakmai kompetenciák fejlesztéséhez, (3) *kutatói MA* – a tudományos kutatási kompetenciák fejlesztéséhez, a PhD fokozat előkészítőjeként. A kutatói MA tanulmányokat elismerik a PhD képzés első éveként, ebből kifolyólag csak nappali tagozaton szervezhető, a doktori iskolák keretében.

nem szokványos hallgatói csoport beáramlását eredményezte az egyetemi szintű óvodapedagógus- és tanítóképzésbe¹¹.

Az oktatási törvény pozitív hozadécai mellett a negatívumok közé tartozott a *túlzott szabályozás*, az egyetemi autonómia megvonása. A 237/1 § értelmében az Oktatási Minisztérium mint fő finanszírozó, megszabja a *pedagógusképzés tantervi követelményeit*. Ezt kiterjeszti mind a tanárképzésre (a tanári MA tantervének merev szabályozásával), illetve az óvodapedagógus- és tanítóképzés merev tantervi szabályozására.

Az oktatási törvény 238/7 § értelmében a tanító- és óvóképzés tanterveit az Oktatási Minisztérium, illetve a Romániai Felsőoktatási Minőségbiztosítási Hatóság által meghatározott szakmai standardok alapján kell kidolgozni. Ezek a szakmai standardok megszabják a tantárgyak számát, a kötelező és választható tantárgyblokkokat, az arányokat, ezáltal minimális teret engedve a helyi vagy regionális sajátosságokhoz igazodó képzési programoknak (Képzési standardok... <http://www.aracis.ro/proceduri/>). Például kilenc alapozó tantárgynak kell helyet kapnia az óvodai és elemi oktatás pedagógiája szak tantervében, melyek kötelező jellegűek. Továbbá 33 szaktárgyat kell belesűríteni a tantervbe, ebből 26 kötelező jellegű, 7 pedig választható jellegű. E rendelkezés következtében a különböző egyetemeken folyó képzési programok elveszítik sajátosságaikat, már nem lesz megkülönböztető jegy a sajátos tanterv, a sajátos képzési specifikum, mivel azt a képzési programot, amely nem a kijelölt standardok szerint van összeállítva, nem akkreditálják. Az óvodai és elemi oktatás pedagógiája szakot meghirdető egyetemeknek valójában abban rejlik a szabadságuk, hogy milyen időrendi, logikai sorrendben építik egymásra a tárgyakat, s a néhány választható tantárgy területén.

A 3841/2012-es minisztériumi rendelet a tanári MA feltételeit határozta körül. Ez a rendelet a kötelező kerettantervet is megszabta egységesen, minden intézmény számára, amelyik pedagógusképzést szeretne megvalósítani. E tanterv 27 tantárgyat tett kötelezővé egységesen minden képzési program számára négy félévben, e 27 tantárgy félévente egy-egy választható tantárgyat tartalmaz, tehát az egyetemeknek félévente egy tantárgynyi szabadságuk lenne a képzési program sajátos arculatának megteremtésére (14,8%).

Az 5745/2012-es rendelet visszahelyezte hatályaiba a pedagógustovábbképző intézeteket, s továbbra is szervezhetik a pedagógiai modulokat, noha ezt a jogot a korábbi, 3481/2012-es rendelet megszüntette.

---

¹¹ A nem szokványos hallgatók beáramlásáról a pedagógusképzésbe lásd részletesebben: Stark2011a.

Az 5745/2012-es rendelet átírta az oktatási törvény által felvázolt pedagógus életpálya modellt: az óvodai és elemi oktatás tanárainak egyelőre nincs szükségük a tanári/didaktikai mesterire, az egyetemi oklevelük feljogosítja őket a pedagógusi szakma gyakorlására (17/2 §). A pedagógia és gyógypedagógia alapképzést végzőknek sincs szükségük tanári mesterire és pedagógiai modulra (16/2 §). Akik gimnáziumban, azaz a középfok alsó szakaszában szeretnének dolgozni, azoknak az egyetemi oklevelük mellé el kell végezniük a pedagógiai modul első szintjét, minimum 30 kreditet megszerezve. Akik a felső szakaszban vagy magasabb szinten (posztliceum, egyetem) szeretnének oktatni, azoknak a pedagógiai modul második szintjét kell elvégezniük, megszerezve még 30 kreditet, valamint a didaktikai mesterit. Tehát óvodapedagógusnak és tanítónak BA fokozatra van szüksége (de 2018-ig még középiskola is elég), gimnáziumi tanárnak BA és I. szintű pedagógiai modul, középiskolai tanárnak pedig BA, II. szintű pedagógiai modul és didaktikai mesteri. A tanári MA tantervét a 3841/2012-es rendelet, a pedagógiai modul tantervét pedig az 5745/2012-es rendelet szabályozza.

Mint már korábban említettük pedagógusképzés akkreditált intézményekben folyhat. A 2013/2014-es egyetemi évben 56 egyetem rendelkezik akkreditált tanárképzési programmal,¹² továbbá 25 egyetemen folyhat akkreditált óvodapedagógus- és tanítóképzés.¹³

Tekintsük meg az 1. összefoglaló táblázatban a tanárképzés, illetve tanító- és óvodapedagógusképzés sajátosságait. Az összesítő táblázatból kitűnik a pedagógusképzési rendszer megújítási törekvéseivel együtt járó hezitálás, visszalépés, bizonytalanságérzet, a hosszú távú tervek következetes végigvitelének hiánya:

---

¹² 5745/2012-es Oktatási Minisztériumi Rendelet, 493/2013-as Kormányrendelet, 730/2013-as Kormányrendelet.

¹³ 93/2013-as Kormányrendelet, 730/2013-as Kormányrendelet.

1. táblázat: A romániai pedagógusképzési rendszer változásai

Időszak	Tanárképzés	Tanítóképzés Óvodapedagógusképzés
Bologna előtt	Felsőfokú képzés Rövid- és hosszú távú képzési forma -pedagógiai modul	Középfokú Posztszekundér Felsőfokú, rövid távú
Bologna után	BA + pedagógiai modul	BA (egyetemi szintű)
1/2011-es ok- tatási törvény 3841/2012.04.26.	BA (3 év) + MA (2 év) + gya- kornoki idő (1 év)	BA (3 év) + MA (2 év) + gyakor- noki idő (1 év)
5745/2012. 09.13.	Alsó középfok: BA + I. pedagó- giai modul Felső középfok: BA + I. +II. pedagógiai modul + MA	Csak BA

A jelenlegi közoktatási gyakorlatban az új törvények értelmében az egyetem elvégzése már nem jogosítja fel a pedagógusjelöltet a szakma gyakorlására – kivéve egyelőre az óvodapedagógust és tanítót. Az egyetem elvégzése után egy gyakornoki évet kell letöltenie egy oktatási intézményben mentortanár vezetése alatt. Az oktatási törvény 239/1 § szerint a gyakorlati év kötelező a pedagógusi diploma megszerzéséhez. A gyakornoki év után, vagyis legalább egy év letöltött szolgálati idő után jelentkezhet a kezdő pedagógus a véglegesítő vizsgára. Sikeres vizsga esetén megkapja a jogot, hogy taníthasson a közoktatásban (Oktatási törvény 241/2 §). A véglegesítő vizsga szabályzatát a versenyvizsga szabályzata foglalja magába (5560/2011-es rendelet). A véglegesítő vizsga a pedagógusi szakma gyakorlásához szükséges minimális szakmai kompetenciák meglétét ellenőrzi (5560/2011-es rendelet, 64 §). Tartalmát legalább két szakfelügyelet képezi, valamint egy írásbeli próba szaktantárgyból, szakdidaktikából, valamint a pedagógiai-pszichológiai alapismeretekből. A vizsgán 8-as¹⁴ a minimális átmenő osztályzat, sikertelen vizsga esetén öt éven belül kétszer lehet próbálkozni. Aki nem teszi le sikeresen ezt a vizsgát, az csak ideiglenes munkaszerződést kaphat, kezdő tanári besorolással. Az 1/2011-es oktatási törvény bevezetése előtt a véglegesítő fokozat megszerzése a továbbképzés első lépcsőfokát jelentette, most a pedagógusi szakma gyakorlásának alapfeltételévé vált.

¹⁴ Az osztályozás 1-től 10-ig terjedő skálán történik, az átmenő osztályzat tehát minim 80%-os teljesítményt feltételez.

A PEDAGÓGUSKÉPZÉS FINANSZÍROZÁSA

Az egyetemi alapképzés (óvodapedagógus- és tanítóképzés, illetve tanárképzés) állami és magánegyetemeken zajlik. Az állami egyetemeken vannak tandíjmentes, azaz államilag finanszírozott és költségtérítéssel (tandíjas) helyek. A tandíjmentes helyet egyetlen tanévre kapja meg a hallgató, éves tanulmányi átlaga alapján rangsorolják. A tandíjmentes helyek száma azonos marad egy szakon a képzési ciklus idején, csak változik/változhat a hallgatók személye az éves tanulmányi átlag alapján. Egy hároméves alapképzés alatt egyes hallgatók végig meg tudják tartani tandíjmentes státuszukat, mások évente váltogatják tandíjmentes vagy tandíjas státuszukat. A költségtérítés mértékét az egyetemek szenátusa határozza meg.¹⁵

A magánegyetemek költségtérítéssel helyeket hirdetnek meg, a költségtérítés mértékét szintén az egyetem határozza meg. A magánegyetemek gyakran biztosítanak magánforrásból ösztöndíjakat, így a hallgatók akár ingyenesen is tanulhatnak, vagy csak a költségtérítés egy részét fizetik. A magánegyetemek a tandíjak csökkentésével is próbálják vonzani a hallgatókat, vagy azzal, hogy bizonyos kategóriáknak kedvezményeket adnak.¹⁶

A tanárképzés – mint már említettük –, az első, illetve második szintű pedagógiai modulból áll jelenleg. Az első szintű pedagógiai modul elvégzése történhet párhuzamosan az alapképzéssel, ebben az esetben tandíjmentes és költségtérítéssel helyekre egyaránt pályázhatnak a hallgatók. E pedagógiai modul posztgraduális képzés formájában is elvégezhető, vagyis az alapképzés befejezése után, ez esetben költségtérítéssel, a költségtérítés mértékét az egyetemek szenátusa határozza meg.¹⁷ A második szintű modul jelenleg posztgraduális képzés formájában, költségtérítéssel rendszerben végezhető el, tandíja hasonló az első szintű moduléhoz.

A tanári MA 2 éves képzést jelent majd, itt szintén lehetőség nyílik majd tandíjmentes, államilag finanszírozott helyek, valamint költségtérítéssel helyek megpályázására.¹⁸

---

¹⁵ Például a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen a tanító- és óvóképző szak éves tandíja 2 000 lej.

¹⁶ Például a Vasile Goldiş magánegyetem 50%-os tandíjkedvezményt kínál a tanügyben dolgozó hallgatók számára.

¹⁷ ABBTE keretén belül egy tanulmányi kredit értéke 35 lej, vagyis a 30 kredites képzési modul tandíja 1050 lej.

¹⁸ A költségtérítés mértékét az egyetemek szenátusa határozza meg, a BBTE-n jelenleg 2700 lej az MA tandíj egy tanulmányi évre.

A romániai pedagógusképzés mint a kutatások tárgya

A romániai pedagógusképzéssel foglalkozó kutatások eredményei vonatkozási pontként szolgálnak kutatásunk számára (ezek összefoglalását lsd. Keller 2004).

A román pedagógusképzést vizsgáló kutatások¹⁹ a képzési rendszer sajátosságainak bemutatását, megújítási lehetőségeit helyezik előtérbe (Iucu 2004; Șerbănescu 2011), illetve összehasonlítják a romániai pedagógusképzési rendszert Európa más rendszereivel (Zgaga–Neacșu–Velea 2007; Șerbănescu 2009; Șerbănescu 2011). Megjelenik irányvonalként a pedagógusi szakma professzionalizálódására való fókuszálás (Zgaga 2006; Avram 2009); továbbá a képzés tartalmának vizsgálata (Bocoș 2007; Niculescu 2001; Lăscoiu 2009).

A romániai magyar pedagóguskutatások részleges összefoglalását Keller (2004) munkájában olvashatjuk. Birta-Székely (2012) a romániai (magyar) tanárképzés szerkezetét és tartalmát elemezte, a tanárképzés átmeneti helyzetét bemutatva az elmélet és a gyakorlat kapcsolatának hiányára hívja fel a figyelmet a tanárképzésben. Szabó-Thalmeiner (2009) a líceumi és főiskolai állami és tanítóképzést vizsgálta, összehasonlítva a tanárképzéssel. Barabási (2008) az elmélet és gyakorlat integrációját vizsgálta a tanítóképzésben, a romániai és a magyarországi tanítóképzés rendszerét összehasonlítva. E kutatás a tantervek hiányosságai mellett rávilágított a tanítóképzés elméletorientált jellegére, a hallgatók és oktatók viszonyulására a pedagógusképzéshez.

Péter (2012) a közoktatási reform fogadtatását vizsgálta a pedagógusok körében; kutatása fontos támpontokat ad egy más szintű reform, a felsőoktatási reform elemzéséhez. Barabási – Antal (2008) az óvodapedagógus- és tanítóképzés a pedagógiai-pszichológiai tárgyakra fókuszáló bolognai tanterveit elemezte, kihangsúlyozva a tantervi innováció szükségességét. Az egyetemi szintre emelt óvodapedagógus- és tanítóképzés különböző aspektusait is vizsgálták a hallgatók és oktatók szemszögéből: a képzéssel való elégedettségre a matematika-oktatáshoz való viszonyulásra, a pedagógiai gyakorlatra, elmélet és gyakorlat viszonyára a képzésben, továbbtanulási szándékokra, munkaerőpiaci elhelyezkedési esélyekre (Szabó-Thalmeiner 2010; Stark 2011a). A kutatási eredmények a bolognai szintű óvodapedagó-

---

¹⁹ A felvillantott kutatási irányvonalakat az eddig feldolgozott román nyelvű szakirodalomra alapozzuk.

gus- és tanítóképzés elméletorientált jellegét emelik ki, a gyakorlati képzés háttérbe szorulását, a minőségi gyakorlati képzés megszervezésének problémáit.

A tanárképzést illetően ellentmondásos a kutatók álláspontja, Mandel szerint nem is beszélhetünk kifejezett tanárképzésről. *„Romániában nem létezik kifejezett pedagógusképzés, csak tanítóképzés történik (melyet az elmúlt években középiskolairól egyetemi szintre emeltek), a tanárképzés pedig a különböző szakok (fizika, kémia, matematika, földrajz, társadalomtudomány, stb.) keretében néhány pedagógiai – pszichológiai – módszertani jellegű tárgy abszolválásával, óralátogatással és vizsgatanítás tartásával történik.”* (Mandel 2006: 58). A pedagógusképzés bírálatát Mandel (2007: 154). vezetői interjúk adataival támasztja alá. Ezt megerősíti Murvai már korábban említett gondolata, miszerint a tudósképzés nem válik kellőképpen szét a tanárképzéstől (Murvai 1999).

Ezek a vizsgálatok általában önmagában a pedagógusképzésre fókuszálnak, nem helyezik a pedagógusképzést egy szélesebb értelmezési keretbe.

ÖSSZEGLÉS

Tanulmányunkban bemutattuk a romániai pedagógusképzési rendszer főbb sajátosságait. Elemzésünket főként a pedagógusképzést szabályozó rendeletekre, jogszabályokra alapoztuk. Rávilágítottunk az egymásra épülő, illetve egymást átfedő képzésformákra (főként az óvodapedagógusok és tanítók képzése terén), ezek finanszírozására, illetve a képzés megtérülési rátáira. Elemzésünk során nyilvánvaló vált, hogy a romániai pedagógusképző rendszer folyamatos átalakuláson megy át, a bolognai többlépcsős képzési rendszer bevezetése felgyorsította ezt a folyamatot. A folyamatban helyet kapott a nonformális és informális úton megszerzett tudás elismerése is, bár eléggé formális módon. Az állandóan változó oktatáspolitikai kontextus a többlépcsős képzési modell folyamatos újraértelmezését eredményezte, az újraértelmezésekben erősödő központosítási törekvések figyelhetők meg, s a változásoknak gyakran politikai színezetük van. A pedagógusképzési rendszer alakulására a késleltetés és halasztás, látszólagos visszalépés is jellemző, a politikai konjunktúra bizonytalansága és határozatlansága erőteljesen rányomja bélyegét az oktatási rendszerre, s magára a pedagógusképzésre is.

IRODALOM

- AVRAM, Florea (2009): *Aspecte ale profesionalizării procesului de formare inițială a personalului didactic prin practica pedagogică. Revista de Cercetare în Științe ale Educației, Timișoara.* <http://www.rcsedu.info/> Letöltés: 2013.11.25.
- BARABÁSI Tünde (2007): A romániai magyar tanítóképzés kerete és tartalma az Európai Felsőoktatási Térben. In: Kiss Endre – Buda András (szerk.): *Interdiszciplináris pedagógia és az eredményesség akadályai.* Debrecen, Kiss Árpád Archivum Könyvtár V. Kötete. 83–119.
- BARABÁSI Tünde (2008): *A tanítói tudás összetevői és fejlesztésük. Az elmélet és gyakorlat integrációja a magyarországi és romániai magyar tanítóképzési rendszerben.* Kolozsvár, Kolozsvári Egyetemi Kiadó.
- BARABÁSI Tünde (2009): Érdemes tanítóként továbbtanulni Romániában? Avagy a tanítók a felső és felnőttoktatási rendszerben. *Erdélyi Pszichológiai Szemle*, 1. 15–26.
- BARABÁSI Tünde – ANTAL Sándor (2008): Tantervi innováció a romániai magyar tanító- és óvóképzésben. Adottságok – korlátok – lehetőségek. *Erdélyi Pszichológiai Szemle*, 9, 151–181.
- BIRTA-SZÉKELY Noémi (2012): *A tanárképzés fejlődési irányai a 21. század kezdetén.* Kolozsvár, Kolozsvári Egyetemi Kiadó.
- BOCOȘ, Mușata (2007): Teachers' and students' perception about the curriculum of the pedagogic disciplines – The results of a practical investigation. *Educția* 21, 5. 67–87.
- BURA László (2008): A bolognai folyamat a romániai magyar pedagógusképzésben. In: Kozma Tamás és Rébai Magdolna (szerk.): *A bolognai folyamat Közép-Európában.* Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó. 166–178.
- IUCU, Romiță (2004): *Formarea cadrelor didactice. Sisteme, politici, strategii.* București, Humanitas Educațional.
- FÓRIS-FERENCZI Rita (2007): Kisebbségi oktatás Romániában felsőközépfokon. In: Papp Z. Attila (szerk.): *Cammogás. Minőségkonceptciók a romániai magyar középfokú oktatásban.* Csíkszereda, Soros Oktatási Központ. 45–94.
- KELLER Magdolna (2004): Magyar nyelvű pedagógusképzés a határokon túl. *Educatio*, 3. 441–462.
- Képzési standardok a tanító- és óvóképzés számára – Standarde de formare*

- pentru specializarea Pedagogia învățământului primar și preșcolar*. <http://www.aracis.ro/proceduri/>. Letöltés: 2013.11.25.
- LĂSCOIU, Mirela Elena (2009): *Practica pedagogică, modalitate de formare a competențelor practice specifice carierei didactice*. Revista de Cercetare în Științele Educației. Timisoara. <http://www.rcsedu.info> Letöltés: 2013.11.26.
- MANDEL Kinga (2006): Modernizálódó tanfelügyelőségek? Romániai magyar tanfelügyelők és minőségkonceptióik. *Regio*, 1. 45–73.
- MANDEL Kinga (2007): Pedagógusok és minőségkonceptióik II. In: Papp Z. Attila (szerk.): *Cammogás. Minőségkonceptiók a romániai magyar középfokú oktatásban*. Csikszereda, Soros Oktatási Központ. 141–158.
- MURVAI László (1999) (szerk.): *Configurația actuală a învățământului pentru minoritățile naționale din România*. Kolozsvár, Stúdium Kiadó.
- NICULESCU, R. M. (2001): *Pregătirea inițială psihologică, pedagogică și metodică a profesorilor*. Editura Universității Transilvania.
- PÉNTEK János (2004): A romániai magyar felsőoktatás helyzete és kilátásai. *Kisebbség-kutatás*. 1. http://www.hhrf.org/kisebbssegkutatasa/kk_2004_01/cikk.php?id=1018 Letöltés: 2013.12.15.
- PÉTER Lilla (2012): *Reform és visszhangok. A közoktatási reform fogadtatása romániai magyar pedagógusok körében*. Kolozsvár, Kolozsvári Egyetemi Kiadó.
- POLÓNYI István (2004): *A felnőttképzés megtérülési mutatói*. Budapest, Felsőoktatáskutató Intézet. edu-online.hu/letoltes.php?fid=kutatas_kozben/294. Letöltés: 2013.12.05.
- ȘERBĂNESCU, Laura (2009): Formarea personalului didactic în România în contextul promovării politicilor educaționale europene. *Revista de Științe ale Educației*, 2.
- ȘERBĂNESCU, Laura (2011) : *Formarea profesională a cadrelor didactice – repere pentru managementul carierei*. București, Editura Universitară.
- STARK Gabriella (2011a): Magyar nyelvű tanító- és óvóképzés a Babeș-Bolyai Tudományegyetemen a hallgatók és az oktatók szemszögéből. *Pedagogia online – Hungarian Educational Research Journal*. 1. Forrás : <http://pedagogia-online.hu/herj/2011/07/stark-gabriella-maria-magyar-nyelvu-tanito-es-ovokepzes-a-Babeş-bolyai-tudomanyegyetemen-a-hallgatok-es-az-oktato-k-szemszogebol/>. Letöltés: 2013.11.25.
- STARK Gabriella (2011b): Nem szokványos hallgatók a tanító- és óvóképzésben. *PedActa*, 1–2. 75–84.

- SZABÓ Béla – SZABÓ Katalin – BUDA András – NAGY Réka – NÁMESZTOVSZKI Zsolt – PALÁDI Viktória – PŠENÁKOVÁ Ildikó (2013): Pedagógusok béreinek összehasonlító elemzése a Kárpát medencében. *PedActa*, 3. kötet, 2. sz. 115–123. http://padi.psiedu.ubbcluj.ro/pedacta/article_3_2_11.pdf Letöltés: 2013. 12. 15.
- SZABÓ K. Attila (2006): *Az erdélyi tanító- és óvóképzés történetéből*. Marosvásárhely: Mentor Kiadó.
- SZABÓ László Tamás (1998): *Tanárképzés Európában*. Oktatáskutató Intézet Educatio kiadója, Budapest.
- SZABÓ László Tamás (2009): *A tanár visszánéz. Neveléstudomány – Iskola – Pedagógia*. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó.
- SZABÓ–THALMEINER Noémi (2009): *Metszet. Az erdélyi magyar állami óvó-tanítóképzés húsz éve egy vizsgálat tükrében*. Csíkszereda, Státus Kiadó.
- SZABÓ–THALMEINER Noémi (2010): Jobb felkészítést nyújt-e az óvó-tanítóképzés a bolognai rendszer bevezetése után? In: Bura László (szerk.): *Útkeresés*. Csíkszereda, Státus Kiadó. 36–47.
- ZGAGA, Pavel (ed) (2006). *The prospects of theacher Education in South-East Europe*. Ljubljana & Wien: University of Lublijana, Faculty of Education.
- ZGAGA, Pavel – NEACȘU, Ion – VELEA, Simona (ed) (2007): *Formarea cadrelor didactice. Experiențe europene*. București, Editura Universitară.
- 1/2011-es Oktatási Törvény [Legea Educației Naționale Nr. 1/2011]. In: Hivatalos Közlöny 2011/1 [Monitorul Oficial 1/2011]. <http://www.edu.ro/index.php/base/frontpage>. (2013. 01. 11.
- 288/2004-es Felsőoktatási Törvény [Legea privind organizarea studiilor universitare]. In: Monitorul Oficial 614/2004.
- 3841/2012-es oktatási minisztériumi rendelet a tanári MA megszervezéséről [Ordin nr. 3841 din 26 aprilie 2012 pentru aprobarea condițiilor privind organizarea masterului didactic]. Monitorul Oficial 330/2012.
- 4316/2008-as minisztériumi rendelet a tanárképző programokról [Ordinul de ministru nr. 4316/2008 privind Aprobarea programului de studii în vederea obținerii certificatului de absolvire a Departamentului pentru Pregătirea Personalului Didactic].
- 5347/2011-es oktatási minisztériumi rendelet a pedagógiai liceumok tanterveinek jóváhagyására [O R D I N OMECTS 5347/2011 privind aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a -a XII-a, filiera vocațională, profilul pedagogic].

- 5484/2011-es oktatási minisztériumi rendelet a formális, nonformális és informális úton szerzett szakmai kompetenciák ekvivalására a közép fokú végzettségű pedagógusok esetében. [Ordin nr. 5484/2011 pentru aprobarea Metodologiei privind recunoașterea și echivalarea competențelor profesionale dobândite formal, nonformal sau informal de către cadrele didactice care ocupă funcții de educatori/educatoare, institutori/institutoare, învățători/învățătoare, maistruinstructor, antrenor, în vederea ocupării funcției didactice de profesor pentru învățământul preșcolar, profesor pentru învățământul primar, profesor de instruire practică, respectiv profesor-antrenor în cluburile sportive școlare, palatele și cluburile copiilor]. Monitorul Oficial, 733/2011.
- 5553/2011-es oktatási minisztériumi rendelet a formális, nonformális és informális úton szerzett szakmai kompetenciák ekvivalására a főiskolai végzettségűek számára. [Ordin nr. 5553/2011 pentru aprobarea Metodologiei privind recunoașterea și echivalarea competențelor profesionale dobândite formal, nonformal sau informal de către cadrele didactice care ocupă funcții de educatori/educatoare, institutori/institutoare, învățători/învățătoare, maistruinstructor, antrenor, în vederea ocupării funcției didactice de profesor pentru învățământul preșcolar, profesor pentru învățământul primar, profesor de instruire practică, respectiv profesor-antrenor în cluburile sportive școlare, palatele și cluburile copiilor]. Monitorul Oficial, 735/2011.
- 5560/2011-es oktatási minisztériumi rendelet a pedagógusok áthelyezéséről és versenyvizsgájáról a 2012/2013-as tanévben. [Metodologia cadru privind mobilitatea personalului didactic din învățământul preuniversitar în anul școlar 2012/2013 și calendarul mobilității, anexă la OMECTS nr.5560/2011.]
- 5745/2012-es oktatási minisztériumi rendelet a pedagógiai modulok keret-szabályzatának jóváhagyásáról [Ordinul 5745 din 13 septembrie 2012 privind aprobarea Metodologie-cadru de organizare a programelor de formare psihopedagogică în vederea certificării competențelor pentru profesia didactică]. Monitorul Oficial 657/2012.
- 92/2012-es sürgősségi kormányrendelet az oktatás és kutatás egyes területeinek szabályozására [Ordonanta de urgenta 92 din 18 decembrie 2012 privind luarea unor masuri in domeniul invatamantului si cercetarii, precum si in ceea ce priveste plata sumelor prevazute in hotarari judecatoresti devenite executorii in perioada 1 ianuarie-31 decembrie 2013. Monitorul Oficial 864/2012.